

‘Aanpak dump, bijzet en zwerfafval’

Versie 24 juni 2021

Inhoud

1. Aanpak Bijzet Dump en Zwerfafval	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Context	4
1.3 Leeswijzer	4
2. Oorzaken	6
2.1 Bijzet	6
2.2 Dump grof huisvuil	6
2.3 Zwerfafval	6
2.4 Kennis	6
3. Huidige en nieuwe situatie samenwerking	8
3.1 Algemeen.....	8
3.2 Huidig team	8
3.3 Huidige overlegstructuur.....	8
3.4 Huidige inzet Afvalcoach	8
3.5 Nieuwe situatie samenwerking in afvalteam	9
3.6 Informatie gestuurd werken	9
4. Preventie	10
4.1 Basis op orde	10
4.2 Inzet afvalcoach.....	10
4.3 Activiteiten in 2021 en 2022.....	10
5. Handhaving.....	12
5.1 Algemeen.....	12
5.2 Intensivering handhaving	12
5.3 Strafrechtelijk en bestuursrechtelijk handhaven	12
5.4 Pakkans vergroten	13
5.5 Op locatie posten	13
5.6 Actiegericht werken	13
5.7 Controleren minicontainers	13
5.8 Strafrechtelijk onderzoek bij zware milieudelicten.....	13
6. Zwerfafval.....	15
6.1 Algemeen.....	15
6.2 Monitoring.....	15

6.3	Opschonen.....	15
6.4	Zwerfafvaladoptiegebieden	16
6.5	Activiteiten	16

1. Aanpak Bijzet Dump en Zwerfafval

1.1 Inleiding

Op 2 december 2020 heeft de gemeenteraad besloten om per 1 januari 2022 een tarievenstelsel in te voeren waarbij de afvalstoffenheffing meer dan tot op heden is gebaseerd op de werkelijke hoeveelheid restafval per huishouden. Dit om de hoeveelheid restafval in onze gemeente terug te dringen en om de afvalscheiding te verbeteren. Rondom de besluitvorming in de raad zijn diverse zorgen en aandachtspunten geuit door inwoners en de gemeenteraad. Een belangrijke zorg is dat de invoering van Goed Scheiden Loont kan leiden tot een toename van bijzet, afvaldumping en zwerfafval.

Uit cijfers van andere gemeenten waar de systematiek van tariefdifferentiatie is ingevoerd blijkt niet dat er daadwerkelijk meer sprake is van bijzet, afvaldumping en zwerfafval. Dit betekent echter niet automatisch dat de ervaren overlast niet groter is. De invoering van nieuw beleid kan extra de aandacht vestigen op bovengenoemde overlast. Als gevolg hiervan kunnen inwoners, hoewel er niet meer overlast is, wel meer overlast ervaren. Bovendien behoort overlast op het gebied van afval tot een van de grootste ergernissen onder inwoners. Met de motie *Extra Inzet Afvalcoaches en Handhaving* verzoekt de raad het college om hier zorgvuldig aandacht aan te besteden. Met dit rapport wordt invulling gegeven aan deze motie. In dit plan wordt aangegeven hoe het college verwacht de bijzet, afvaldumping en zwerfafval zo veel mogelijk te beperken en de overlast ervan te verminderen.

1.2 Context

De mate van (overlast van) bijzet, afvaldumping en zwerfafval verschilt binnen de gemeente. Met name in de stad Leeuwarden is hier meer sprake van dan in de landelijkere delen van de gemeente. Op basis van ervaringen en cijfers blijkt dat in wijken met veel hoogbouw en/of met een lagere sociale cohesie, het probleem ten aanzien van bijzet, afvaldumping en zwerfafval groter is dan in wijken waarin dit niet aan de orde is. Een onderliggende oorzaak hiervan is dat in een wijk met lage sociale cohesie inwoners zich minder betrokken voelen bij de wijk en er minder sociale controle is. Daardoor wordt sneller voorbijgegaan aan geldende normen op het gebied van sociaal gedrag ("bijzetten of dumpen doe je niet, dat is asociaal") of milieubewustzijn ("afval hoort niet op straat"). Bovendien is de kans groter dat regels ongemerkt genegeerd kunnen worden. Het conformeren aan normen en regels is hierdoor minder vanzelfsprekend in deze wijken. Dit gegeven ligt ten grondslag aan de keuzes die inwoners maken wanneer zij van hun afval af willen. Zo kunnen inwoners sneller de voorkeur geven aan eigenbelang, in plaats van aan het conformeren aan sociale normen en regels. Overigens is niet al het afval dat op straat wordt gezet illegale dump. De inzamelsystematiek is zo opgezet dat inwoners hun aangemelde grof vuil en het aangeboden materiaal dat voor een tweede leven naar de Kringloop (Estafette) gaat, aanbieden aan de openbare weg. Dit onderscheid tussen dump en het aanbieden conform de regels van grof huisvuil is vaak niet te zien.

1.3 Leeswijzer

Deze uitwerking gaat in hoofdstuk 2 verder met een beschrijving van de oorzaken ten aanzien van dump, bijzet en zwerfafval. In Hoofdstuk 3 worden de verschillende 'afvalteams' beschreven, waarna in hoofdstuk 4, 5 en 6 worden de activiteiten beschreven die het nieuwe team gaat uitvoeren.

Hoofdstuk 4 beschrijft de acties die gericht zijn op preventie, hoofdstuk 5 gaat over de inzet van handhaving en hoofdstuk 6 beschrijft de aanpak en activiteiten rondom zwerfafval.

2. Oorzaken

Ten aanzien van bijzet, dumping en zwerfafval zijn verschillende oorzaken te onderscheiden. In veel gevallen speelt het persoonlijk gemak een rol.

2.1 Bijzet

Inwoners zijn eerder geneigd om het afval bij te plaatsen wanneer zij bijvoorbeeld de afvalpas zijn vergeten of wanneer de container defect of vol blijkt. Een defecte container is vaak het gevolg van een te groot volume afval (planken e.d.) dat in de container wordt gedeponereerd. Doordat inwoners met een defecte of volle container worden geconfronteerd en niet de keuze maken om een alternatieve container te bezoeken of het afval huiswaarts te nemen, wordt de afvalzak in voorkomende gevallen bijgeplaatst. Wanneer er eenmaal afval is bijgezet, trekt dit ook weer meer bijzet aan. Er geldt immers een nieuwe norm: afval wordt bijgezet in plaats van huiswaarts of naar een alternatieve container genomen. Dit gebeurt zelfs wanneer een container niet vol of defect is.

2.2 Dump grof huisvuil

Ook bij dumping van grof vuil speelt gemak een grote rol: dumping is de gemakkelijkste manier om van je afval af te komen. Voor inwoners die niet beschikken over (kennissen met) een voertuig geldt dit in grotere mate. Zij moeten immers relatief meer moeite doen om hun afval naar de milieustraat te kunnen brengen. Dumping wordt hierdoor voor hen een meer voor de hand liggende keuze. Hetgeen ook meespeelt is dat men weet dat in veel gevallen het afval weer wordt opgeruimd door Omrin.

2.3 Zwerfafval

Zwerfafval ontstaat onder andere als gevolg van bijzet en dumping. Bijvoorbeeld wanneer vogels de bijgezette afvalzakken opentrekken. Maar zwerfafval ontstaat ook uit nalatigheid.

Verpakkingsmateriaal valt per ongeluk op de grond of wordt moedwillig weggegooid of achtergelaten. Met name op de snoeproutes van jeugdige inwoners zien we dit vaker, maar ook langs de wegen waarbij afval moedwillig uit de auto wordt gooid.

Een mogelijke oorzaak van zwerfafval, naast bewust foutief gedrag, kan een tekort aan openbare prullenbakken zijn. Het is echter ook zo dat prullenbakken juist zwerfafval aantrekken. Het simpelweg plaatsen van méér prullenbakken is dan ook niet de oplossing.

2.4 Kennis

Naast gemak speelt ook (onvoldoende) kennis een belangrijke rol. Zo kan er onvoldoende kennis zijn over de regels ten aanzien van het aanbieden van afval en/of over de gevolgen van bijzet en dumping. Niet alle inwoners zijn zich ervan bewust dat bijzet en dumping een grote kostenpost is en dat we deze kosten gezamenlijk dragen. Ook is men er niet altijd van op de hoogte dat bijzet kan leiden tot ongedierte of dat vogels de zakken kunnen opentrekken. Er zijn echter ook bewoners die weten dat zij een overtreding begaan, maar zich realiseren dat de pakkans klein is en het daarom toch doen. Daarnaast zijn er inwoners die vinden dat de overheid verantwoordelijk is voor het opruimen van het afval, ongeacht hoe dit afval wordt aangeboden. Er zijn inwoners die stellen dat

voor het opruimen van afval er mensen zijn die betaald worden om het op te ruimen en dat je het dus mag dumpen.

3. Huidige en nieuwe situatie samenwerking

3.1 Algemeen

Bij het tegengaan van bijzet, dumping en zwerfafval spelen verschillende partijen een rol. Met name bij bijzet en dumping is een goede samenwerking hierbij van belang. Zwerfafval wordt gezien het vluchtige, seizoen afhankelijke en wijdverspreide karakter vanuit een andere hoek benaderd. De organisatie en aanpak van zwerfafval wordt daarom in hoofdstuk 6 toegelicht.

3.2 Huidig team

Bij het tegengaan van bijzet en dumping wordt op dit moment nauw samengewerkt door:

1. Handhaving. Allereerst zien zij erop toe dat inwoners de regels volgen. Wanneer ongewenst gedrag is waargenomen en er herleidbare informatie aanwezig is naar de dader, dan kan Handhaving waarschuwen of sanctioneren. Ook zet handhaving in op preventie, bijvoorbeeld via social media of via pop-up-bureaus.
2. Het netheidsteam van Omrin. Er is regelmatig bijzet, dumping en zwerfafval. Het netheidsteam zorgt ervoor dat dit opgeruimd wordt. Dit doet zij door middel van vaste route's bij de bekende dump en bijzetplaatsen en via gerichte acties in samenwerking met handhaving.
3. Externe organisaties. Er zijn ook verschillende externe organisaties die regelmatig door het afvalteam betrokken. Zo is er bijvoorbeeld periodiek overleg met woningbouwcorporaties om overlast van afval rond sociale huurwoningen tegen te gaan. Ook wordt regelmatig afgestemd met plaatselijke organisaties zoals het bewonersbedrijf en wijkpanel van Heechterp-Schieringen.

Het schoonhouden van onze openbare ruimte kunnen we niet alleen met bovengenoemde partijen. Gelukkig zijn er veel vrijwilligers die ons ondersteunen om de gemeente schoon te houden. En daar zijn we erg blij mee. Ook vanuit de gemeenteraad is ondersteuning. Sinds 2020 is er zelfs een werkgroep betrokken bij de aanpak van zwerfafval.

3.3 Huidige overlegstructuur

In de huidige situatie is continu afstemming tussen handhaving en het netheidsteam en maandelijks een vast overleg. Tijdens dit overleg wordt bijvoorbeeld de stand van zaken rondom zogenaamde hotspots van bijzet en dumping besproken. Op deze locaties wordt gezamenlijk extra inzet gepleegd. Bijvoorbeeld tijdens lokale 'pop-up koffiemomenten'. Dit zijn de zogeheten 'koffiemomenten' waarbij burgers laagdrempelig met handhaving en Omrin in gesprek kunnen gaan en informatie krijgen over afval. Wanneer bijzet of dumping wordt aangetroffen door handhaving, wordt allereerst gezocht naar sporen om de dader te herleiden. Vervolgens wordt met het netheidsteam contact opgenomen om eventueel grote hoeveelheden afval op te schonen. Hiermee wordt voorkomen dat afval nog meer afval aantrekt.

3.4 Huidige inzet Afvalcoach

Op dit moment is één afvalcoach actief voor alle Friese gemeenten. Deze houdt zich vooral bezig met voorlichting op scholen (incl. Himmelwike) en rondleidingen (Ecopark de Wierde, Rec en de milieustraat in Leeuwarden). In Leeuwarden assisteert hij ook bij een aantal evenementen zoals Koningsdag of bij incidentele activiteiten en het houden van buurtinterviews.

3.5 Nieuwe situatie samenwerking in afvalteam

Om te voorkomen dat bijzet, dump en zwerfafval groeit, worden bij de invoering van goed scheiden loont extra afvalcoaches ingezet. Er worden twee afvalcoaches specifiek voor de gemeente Leeuwarden aangenomen en zij zullen nauw samenwerken met de bovenstaande drie partijen (handhaving, netheidsteam en de externe partijen). Dit samenwerkingsverband noemen wij in het vervolg van dit stuk het 'afvalteam'.

In het afvalteam zetten de afvalcoaches zich met name in op preventie van bijzet en dumping door inwoners bewust te maken van het belang van een schone wijk en te informeren over de wijze waarop afval aangeboden kan worden. Hiervoor zetten zij verschillende middelen en acties in. In het afvalteam worden alle activiteiten op elkaar afgestemd en worden afspraken gemaakt wie wat doet. Hier worden ook de resultaten van de verschillende activiteiten besproken, zodat steeds bijgestuurd kan worden als iets niet of juist heel goed werkt.

3.6 Informatie gestuurd werken

Zowel de gemeente als Omrin hebben veel informatie als het gaat om afval. Zo is er bekend hoe vaak een container wordt gebruikt, waar frequent wordt bijgezet en gedumpt en welke containers vaker blokkeren. Op basis van deze informatie wordt onder andere besloten waar meer inzet nodig is op preventie, waar handhaving in actie moet komen en waar het netheidsteam langs moet in haar vaste opschoonroute. Ook is het dankzij deze informatie mogelijk om te monitoren of de invoering van *Goed Scheiden Loont* tot meer afvaloverlast gaat leiden. In de komende periode wordt het informatie gestuurd werken nog meer geïntensiveerd en als input gebruikt voor gerichte en specifieke acties.

4. Preventie

4.1 Basis op orde

Voorkomen van bijzet en dump is beter dan het opruimen ervan. Het is erg belangrijk dat de basis op orde is. Daarom wordt volop ingezet op een fijnmazig netwerk van schone, goed onderhouden en toegankelijke ondergrondse afvalcontainers. Het is van groot belang dat deze containers altijd operationeel zijn. Daarom worden ze continu gemonitord op mogelijke defecten en de vulgraad. Het onderhoud en de legingsfrequentie worden hierop aangepast. Soms komt het voor dat er onverwachts veel afval naar een container wordt gebracht, waardoor deze “overstroomt”. Dit kan reden zijn om een container voortaan eerder te legen, zodat deze een nieuwe toestroom van onverwacht veel afval de volgende keer wél aankan. Ook wordt aandacht besteed aan de netheid van de openbare ruimte na een grof vuil route en na inzameling bij opstelplaatsen.

4.2 Inzet afvalcoach

Naast veel aandacht voor de basis die op orde moet zijn, worden gerichte acties ondernomen met als doel inwoners bewust te maken van het belang van een schone wijk. Om ze te informeren over de manier waarop afval aangeboden kan worden. En om met ze in gesprek te gaan hoe ze zelf kunnen helpen om de wijk schoon te houden.

4.3 Activiteiten in 2021 en 2022

In 2021 en 2022 worden de volgende acties uitgevoerd:

1. Activiteiten rondom de plaatsing van GFT zuilen

Een zorgvuldige communicatie bij de voorbereidende activiteiten voor goed scheiden loont. De inwoners van de hoogbouw worden zorgvuldig geïnformeerd over het plaatsen van de GFT verzamelcontainers en het scheiden van GFT. De afvalcoach wordt hierbij ingezet om zoveel mogelijk de inwoners persoonlijk te benaderen.

2. Activiteiten rondom de wisseling van minicontainers

De afvalcoach is beschikbaar voor vragen van individuele bewoners en kan ook in gesprek gaan met een groep bewoners als daar behoefte aan is.

3. Activiteiten rondom de inzameling van Grof huishoudelijk afval

Op dit moment wordt er bij de afroependes van Grof huishoudelijk afval veel afval aan de weg gezet wat niet aangemeld is. De afvalcoach gaat in overleg met de bewoners en zoekt samen naar een oplossing hoe dit in de toekomst beter kan. Maar ook dat er geen afval blijft liggen na de inzameling.

4. Buurtinterviews bij tien hotspotlocaties

Er wordt een buurtinterview en/of infoquête gehouden rondom de top 10 locaties waar bijzet en dump plaatsvindt. Hierbij worden de inwoners gevraagd hoe zij de buurt ervaren op het gebied van

afvalbeheer en welke verbeterpunten zij zien. Ook vragen we of zij mee willen werken aan het schoon houden van de buurt.

5. Educatie.

De afvalcoach zal ook in 2021 en 2022 de Himmelmike faciliteren. Tijdens de Himmelmike kunnen scholen zich tevens aanmelden voor een gastles. Daarnaast heeft Omrin speciaal voor schoolkinderen een VR-bril 'Waste Experience' ontwikkeld. Deze kan gebruikt worden tijdens gastlessen. Hiermee kan onder nog meer (jonge) inwoners bewustzijn over afval gecreëerd worden.

6. Opvolging vragen social media

De afvalcoach is beschikbaar voor vragen van inwoners en kan ter plekke de situatie beoordelen en bespreken.

7. Presentaties, rondleidingen, VR waste experience

Afvalcoaches kunnen rondleidingen verzorgen voor buurtverenigingen bij de milieustraat of bij de Scheidings- en Bewerkingsinstallatie (nascheiding) in Heerenveen. Ook is er een programma voor vereniging of dorpsbelangen waarbij zij informatie krijgen over afvalscheiding en afvalpreventie. Maar waar ze ook zelf uitgedaagd worden om zelf beter te scheiden en minder afval te produceren.

8. Pop-up koffiemomenten

Handhaving, afvalcoaches en leden van het netheidsteam organiseren pop-up koffiemomenten waarbij ze voorlichting geven en inwoners op een positieve manier betrekken bij het schoon houden van de buurt. De locaties van de pop-up's worden in onderling overleg bepaald, maar kunnen ook op aanvraag van een buurt uitgevoerd worden.

9. Monitoring in 2022

In de loop van 2022 zal o.b.v. de 0-meting een evaluatie plaatsvinden om te beoordelen of er effecten zijn opgetreden naar aanleiding van het invoeren van Goed Scheiden Loont. Afhankelijk van de uitkomst van deze evaluatie wordt gekeken welke maatregelen nodig zijn om bijzet en dump te verminderen.

5. Handhaving

5.1 Algemeen

Handhaving controleert op bijzet en dumpingen door toezicht te houden in de wijken. Handhaving en Omrin stemmen hun inzet in de wijken op elkaar af om zo goed mogelijk met elkaar te kunnen samenwerken. Ook voert handhaving zwaardere strafrechtelijke onderzoeken uit naar structurele dumpers, grote dumpingen vanuit bedrijven en instellingen, illegale inzamelaars en dumpingen van schadelijke stoffen. Deze zaken worden aangeboden bij het Openbaar Ministerie en afgedaan met een zwaardere strafbeschikking of een alternatieve straf. Ook illegale inzamelaars veroorzaken veel overlast en vervuiling. Bij het illegaal inzamelen en doorzoeken van afval ontstaat er veel vervuiling in de wijken doordat afval in de openbare ruimte wordt verspreidt. Handhavers voeren gerichte (verkeers)controles uit in wijken waar veel afvaltoerisme en illegale inzameling plaatsvindt. Daarnaast zet handhaving ook onopvallend in op locaties waar veel bijzet en/of dumpingen plaatsvinden. In dergelijke gevallen werken handhavers in burgerkleding en observeren zij locaties om de pakkans op een heterdaad situatie te vergroten.

5.2 Intensivering handhaving

Als de preventieve maatregelen genoemd in hoofdstuk 4 niet kunnen voorkomen dat er bijzet en dump ontstaat, kan handhaving in actie komen. Handhaving kent een formatie ten aanzien van afval van vier FTE. Per 2021 wordt hier tijdelijk één FTE aan toegevoegd, in het jaar 2022 zijn dit tijdelijk twee extra FTE. Handhaving draagt op verschillende manieren bij aan het tegengaan van de afvaloverlast en gaat met de extra FTE's de inzet verder intensiveren.

5.3 Strafrechtelijk en bestuursrechtelijk handhaven

Op dit moment vindt handhaven op afval plaats via het strafrecht. Dit wordt uitgevoerd door buitengewoon opsporingsambtenaren. Het kenmerk van strafrechtelijke handhaven is dat er een 'straf' volgt, dit in de vorm van een strafbeschikking. Indien handhavers een proces-verbaal uit kunnen schrijven, dan wordt dit proces-verbaal richting het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) gestuurd, welke de invordering verder afhandelt.

Halverwege 2021 gaat het college – naast het strafrecht – gebruik maken van het bestuursrecht om afvaloverlast tegen te gaan. Dit wordt namens het college uitgevoerd door buitengewoon opsporingsambtenaren, welke tevens zijn aangesteld als toezichthouder. Het kenmerk van het bestuursrecht is dat het niet gaat om een straf, maar om een herstelsanctie. Het herstellende karakter zit in het verwijderen van het afval waarbij de daartoe gemaakte inspanningen c.q. kosten achteraf kunnen worden verhaald bij de overtreder. Het proces rondom bestuursrechtelijk handhaven is sneller en werkt in voorkomende gevallen beter bij overtreders die weigeren de deur open te doen wanneer handhavers een huisbezoek afleggen voor het horen van een overtreder of een ontkennende verklaring afleggen. Zonder verklaring kan de bekeuring niet doorgaan. Bij bestuursrecht is het huisbezoek niet meer noodzakelijk (je moet vooraf wel zienswijzen inwinnen) en kan een overtreder achteraf in bezwaar gaan bij de bezwarencommissie. Dit versnelt het werkproces en zorgt ervoor voor dat niet mee werkende overtreders alsnog een sanctie opgelegd krijgen.

5.4 Pakkans vergroten

In 2021 en 2022 wordt de capaciteit welke is gemoeid met afvalhandhaving tijdelijk verhoogd. Doordat de capaciteit wordt verhoogd en daarmee frequenter inzet wordt gepleegd, wordt daarmee ook de pakkans vergroot. Daarnaast is zichtbaarheid een belangrijke factor. Handhavers zijn zichtbaar op straat en het publiek kan zien dat zij afvalbijzet- en dumpingen onderzoeken. Tevens wordt er ruchtbaarheid aan gegeven, bijvoorbeeld door resultaten te communiceren via verschillende media. Door resultaten te delen wordt men zich er bewust van dat bijzet en dumping van afval normafwijkend gedrag betreft en dat hiertegen wordt opgetreden.

5.5 Op locatie posten

Handhavers werken hoofdzakelijk in uniform, maar in sommige gevallen ook onopvallend. Dit doen zij wanneer zij posten om op heterdaad bijzet of dumping waar te nemen. Daarbij wordt er specifiek gekeken naar de hotspots en tijden waarop bijzet of dumpingen plaatsvinden. Onopvallend toezicht vergroot de pakkans. Deze wijze van toezicht is tijdrovend en wordt daarom uitgevoerd op locaties en momenten waarbij de kans aanwezig is dat er sprake is van bijzet of dumping.

5.6 Actiegericht werken

Naast de reguliere inzet op afval houden handhavers ook gerichte acties. Dit is afhankelijk van de problematiek en de urgentie. Tijdens een actie wordt er opgeschaald in capaciteit en gericht ingezet op een specifiek onderwerp. Deze acties zullen vaak samen met de afvalcoaches en de uitvoering voorbereid/uitgevoerd worden. Voorbeelden zijn een opschoonactie in een wijk, waarbij handhaving en het netheidsteam gezamenlijk gedurende de dag extra controles uitvoeren op bijzet of verkeerscontroles gericht op afvaltoerisme en illegale inzameling.

5.7 Controleren minicontainers

Met *Goed Scheiden Loont* wordt per kilogram (en per aanbidding) van het restafval een bedrag in rekening gebracht. Hierdoor kan er een prikkel ontstaan om restafval in een container te deponeren welke niet daartoe bedoeld is. Immers, er kan hiermee geld worden bespaard door desbetreffende inwoner. Maar juiste afvalsortering draagt bij aan een schoner milieu en een lagere afvalstoffenheffing voor alle Leeuwarders. Daarom gaan per 2022 handhavers en Omrin, al dan niet gezamenlijk, controleren in hoeverre burgers afval in de juiste containers deponeren.

5.8 Strafrechtelijk onderzoek bij zware milieudelicten

Handhavers voeren zelfstandig een strafrechtelijk onderzoek uit bij zware milieudelicten. Denk hierbij aan:

- Dumpen van grote hoeveelheden afval;
- Dumpen van bedrijfsafval;
- Dumpen van asbest;
- Dumpen van schadelijke afvalstoffen;
- Fraude met bedrijfsafval en particuliere containers.

Handhavers maken een proces-verbaal waarbij de zaak wordt afgedaan via het Openbaar Ministerie. Dat kan zijn via een strafbeschikking of de zaak wordt door de officier van justitie behandeld in de rechtbank.

6. Zwerfafval

6.1 Algemeen

De basis van het verwijderen van zwerfafval wordt gevormd door het zwerfafvalteam van de Buitendienst. Dit team bestaat uit zes medewerkers die zich dagelijks inzetten om openbaar groen schoon te houden van zwerfafval. Handhaving verbaliseert op heterdaad en zet preventief in op het voorkomen van zwerfafval in de zomermaanden, met name in de parken. Omrin verzorgt het verwijderen van het zwerfafval op verharding. Ook zijn individuele inwoners, bewonersorganisaties, stichtingen en maatschappelijke organisaties actief in het opruimen van zwerfafval. Om onze omgeving nog schoner te houden wordt in eerste instantie ingezet op het tegengaan van bijzet en dumping en op het voorkomen van zwerfafval. Daarnaast zijn er nationale en Europese veranderingen die ervoor moeten zorgen dat er minder zwerfafval ontstaat, zoals statiegeld op kleine plastic flesjes (per 1 juli 2021) en blikjes (per 31 december 2022). Ook gaat op 3 juli 2021 een verbod in op wegwerp-plastics.

6.2 Monitoring

Rondom *Goed Scheiden Loont* zijn zorgen geuit over een toename van zwerfafval. Om te zien of dit effect ook daadwerkelijk plaatsvindt is monitoring van belang, zodat er waar nodig extra maatregelen getroffen kunnen worden. Momenteel doen we aan de volgende vormen van monitoring:

- Jaarlijkse verzorgingsschouw
- Winkelgebieden scan
- Melddesk
- Monitoring prullenbakken en zwerfafvalteam

Voorafgaand aan de invoering van *Goed Scheiden Loont* voeren we tevens een 0-meting uit. Deze meting houdt in dat we alle data die we in de jaren 2018, 2019 en 2020 uit de beschikbare monitoring samenvoegen. Hierdoor ontstaat een compleet beeld van de situatie vóór *Goed Scheiden Loont*. Gedurende de eerste jaren ná invoering van *Goed Scheiden Loont* voeren we zoveel mogelijk dezelfde monitoring en onderzoeken uit. Hierdoor valt gemakkelijk te vergelijken of er daadwerkelijk een toename is van zwerfafval ná invoering van *Goed Scheiden Loont*. Wanneer uit de monitoring blijkt dat hier sprake van is, zullen extra maatregelen getroffen worden zwerfafval tegen te gaan

6.3 Opschonen

Rondom de invoering van *Goed Scheiden Loont* besteden we nadrukkelijk aandacht aan het aantrekkelijk maken en houden voor de individuele inwoners, bewonersorganisaties, stichtingen en maatschappelijke organisaties om zwerfafval op te ruimen. Aangezien inwoners gaan betalen op basis van de hoeveelheid restafval die zij aanbieden, en deze hoeveelheid restafval toeneemt wanneer zwerfafval wordt verzameld, betekent dit dat zwerfafvalrapers gaan betalen om zwerfafval op te ruimen. Dat is ongewenst en dat willen we voorkomen. We waarderen onze zwerfafvalrapers zeer en maken het daarom voor hen mogelijk om zwerfafval op een andere manier aan te bieden:

- Met speciale vrijwilligerspassen in ondergrondse containers;

- Speciaal aangewezen containers voor zwerfafval en eventueel een aparte inzameling van zakken.

6.4 Zwerfafvaladoptiegebieden

Met diverse bewonersbedrijven zijn samenwerkingsovereenkomsten over het kleine onderhoudswerkzaamheden in delen van de openbare ruimte, waaronder het opruimen van zwerfafval. Daarnaast zijn er veel losse initiatieven op het gebied van zwerfafval. Het project "100% zwerfafvalvrij Friesland" is een samenwerking tussen 18 Friese gemeenten, Omrin, Circulair Friesland, Friese Milieu Federatie en Nederland Schoon. Hierbij zijn door de hele gemeente zwerfafvaladoptiegebieden vastgelegd, waarbinnen individuen of groepen zwerfafval opruimen. Het maatschappelijke probleem wordt ook al veel door de maatschappij zelf opgepakt. In totaal is de inschatting is dat momenteel al meer dan 1000 bewoners actief zijn op dit vlak, dit aantal is nog steeds groeiende.

6.5 Activiteiten

Naast de continue en reguliere werkzaamheden worden extra activiteiten georganiseerd. Gericht op preventie, bewustwording en beloning van het schoonhouden van de omgeving doen we onder andere het volgende:

- Grote schoonmaakactie. Samen met inwoners en andere betrokkenen wordt een wijk of dorp in de gemeente gedurende een korte periode volledig schoongemaakt.
- Himmelwike. Educatief programma waarbij leerlingen van basisscholen gezamenlijk zwerfafval gaan opruimen. Jaarlijks vindt er ook een grote opschoonactie plaats in een dorp/wijk uit de gemeente, voorafgaand aan de Himmelwike. Tijdens deze opschoonactie worden allerlei dingen opgeknapt en hersteld (losse stoeptegels, kapotte speeltoestellen ed), maar wordt ook een grofvuildag gehouden om zo te stimuleren om de wijk (of het dorp) schoon te houden.
- Gratis materiaal. Inwoners die zwerfafval willen opruimen krijgen gratis grijpers, ringen en vuilniszakken.
- Zwerfafval-pretpakketten: Kleine groepen inwoners gaan samen op regelmatige basis zwerfafval opruimen in een afgesproken gebied. Hiervoor ontvangen zij een kleine financiële bijdrage.
- Samenwerkingsovereenkomsten: Verschillende bewoners- en maatschappelijke organisatie hebben een gebied geadopteerd en zijn o.a. verantwoordelijk voor het opruimen van zwerfafval en het afhandelen van de meldingen aangaande zwerfafval.
- Gouden Gripper: Jaarlijks wordt deze trofee uitgereikt als beloning voor individuele zwerfafvalrapers.
- Inspiratietop Zwerfafval: Een (digitale) bijeenkomst bedoeld om te laten zien wat allemaal mogelijk is op het gebied van zwerfafval. De gemeente en Omrin willen inspireren, niet alleen inwoners maar ook raadsleden en andere gemeenten zijn uitgenodigd.

